

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Sacrorvm Ritvvm, Sev Commentaria In Rvbricas Missalis, Et Breviarii Romani.

In quibus origo cuiusque Ritus, causae historicae, vel mysticae, ex maiorum ingenio, Theoria, Praxis, obligatio, & exquisitus vsus, additis opportune Decretis omnibus S. Rituum Congreg. quàm breuissimè explicantur.

Gavanti, Bartolommeo

Venetiis, 1647

De Vigilia Natiuitatis Domini. 4.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9521

Rubricam commodiorem, qua quinque Ferie complentur, & quæ in die S. Thomæ occurrunt, in Sabbato collocantur.

6 Tres aliæ Antiphonæ sunt priuilegiatæ in his diebus. Prima est, *Expectetur*, quæ semper in Sabbato dicenda est quarto loco (quod & antiqui obseruauerunt) vt conuincit Cantico Sabbatino, de quo sumpta est, & bene quadrat Aduentui Domini. Altera est, *Nolite timere*, quæ die 21. Mensis Decembris semper est ponenda, siue sit Festum Sancti Thomæ, siue Dominica; ne enunciatur falsum extra quintum diem ante Natiuitatem. Hæc ante Pium V. dicebatur ter cum. *Gloria Patri*, ex instituto Fratrum Minorum, non Romano; & ideò ritus ille fuit abrogatus. Tertia est, *Ecce completa sunt*; quæ ultimo die dicitur ante Vigiliam Natiuit. ex Tabulis Parisiensibus, Radulpho antiquioribus, quas ille citat, & excludit, *propof. 16.* Congruit autem diei, vt ex verbis eiusdem Antiphonæ constat.

7 Concessit Hispanis Gregor. XIII. vt anticipent prædictas Antiphonas in die 16. Decembris, qua die 17. celebrant Festum Expectationis parris Beatæ Virg. At, quid, quando dies 16. est Dominica? eo anno omittuntur Antiphonæ Ferie 2. ea ratione, quæ in vniuersali Ecclesia omittuntur Antiphonæ illius Ferie, in qua occurrit Festum S. Thomæ, quando Vigilia Natiuitatis occurrit in Dominica, cuius Antiphonæ dicuntur in Sabbato.

8 Et quando alicubi contingit reponi has Antiphonas in Feria diuersa ab ea, cui sunt assignatæ, Antiphona 4. ea erit, quæ conformis est Cantico recitando, sicuti præscribitur de Antiphona: *Expectetur*: reservata Sabbato.

De Dominica quarta Aduentus.

Cap. III.

1 Contingit non legi in officio, Domin. 4. Euangelium, quod ideo saltem in præcedenti Sabbato legitur: puta, quando in hac Dominica occurrit Vi-

gilia Natiuitatis, & eo anno omittuntur Antiphonæ ad Laudes, quæ occurrunt in die Sancti Thomæ, vt in Sabbato quatuor Temporum ponantur Antiphonæ Dominicæ quartæ, quæ omitti non debent. quod affirmat Microl. *cap. 33.* & approbat indagator Romanorum Rituum Radulphus *propof. 16.* qui appellat ibidem supercrefcentia ea, quæ habentur in Breuiario post Dominicâ 4. quia in breuiori tempore Aduentus omittuntur.

2 Et licet in prædicto casu Antiphona quarta Dominicæ omittatur, cuius loco dicitur Antiphona: *Expectetur*: eadem tamen quarto loco resumitur in Vigilia Natiuitatis, ne officium huius Dominicæ vlllo modo pereat.

De Vigilia Natiuitatis Domini.

Cap. IV.

1 SI Vigilia venerit in Sabbato vice Psalms, *Iubilate*, in Nocturno, dicitur Psalmus, *Bonum est*; ne ille bis dicatur, ad Matutinum, & Laudes; & neque hic omittatur in officio.

2 Antiphonæ ad Laudes: *Iudæa, & Ierusalem, &c.* habentur apud Rupert. *lib. 3. cap. 12.*

3 Ritus officij à Laudibus est Duplex, non ante annum 1521. in Breuiar. impressis, at erat etiam in antiquis M.S. duplex; & cum Vigilia sit illius Festi, quod est initium salutis nostræ, iure merito, cū exultatione est celebranda. Est igitur officium partim feriale, quia Vigilia est; partim festiuum, iuxta illud; *Leuate capita vestra, &c.* & vt officium Prima sit solemne, in quo est annuncianda Natiuitas Saluatoris cum solemni Lectione Martyrologij.

4 Legitur Martyrologium cum maiori, quàm aliàs, solemnitate; qua in re quifque abundat in ritu suo: illud est commune ferè omnibus, vt genua flectamus excepto lectore, ad ea verba: *In Bethleem Iudæ, &c.* vsque ad ea: *secundum carnem*; ea ratione, qua ad Missam genuflectimus in Symbolo ad ea: *Et incarnatus est*; & in vltimo Euangelio ad ea: *Verbum caro factum*

factum est. Humiliato namque Deo, & nos usque ad terram profundius solito humiliari decet. quod & additum est in postrema Martyrologij recognitione.

§ Ad Nonam inclusivè desinit Aduentus, & cessat Vers. *Angelus Domini, &c.*

De Natali Domini. Cap. V.

1 **L**ectiones Isaie hac nocte leguntur sine titulo; ea fortè ratione, qua Hugo docet *lib. 2. cap. 3.* Capitula legi sine titulo, quando scitur Auctor; & Isaïas in toto Aduentu lectus est, ita ut pateat eius nomen. Dicerem cum P. Ruiz, iam non per Prophetas, sed in Filio Deum loqui.

2 Responsorïa videntur vagari; sed ait Amalar. *de Ord. Antiph. cap. 15.* quem sequitur Gemma *lib. 3. cap. 9.* esse Xenia, quæ deferuntur partim Puero nato, partim Deiparæ. In primo verò Responsorio additur, *Gloria Patri*, in gratiarum actionem de tanto beneficio, Gemma *cap. 7.*

3 In tertio Nocturno multiplicatur, *Alleluia*, ad Antiphonas; quia, ut aliàs diximus, tertium Nocturnum significat tempus gratiæ post legem; in quo significari debet lætitiâ per Christum natum nobis communicata, Amalar. *lib. 4. cap. 31.*

4 Diuiditur Matutinum à Laudibus, & inter vtrumque cantatur Missa, ex Micr. *cap. 34.* & Gemma *lib. 3. cap. 10. lib. 4. cap. 117.* qui ritus videretur habuisse ortum post Ordin. Rom. in quo prima Missa celebratur, expletis Vigilijs, idest, Nocturnis, & Matutinis, idest, Laudibus (hoc enim nomine vocabatur Laudes) nisi dicamus fuisse peculiarem hunc ritum Cappellæ Pontificiæ, quæ eadem nocte tres Ecclesias, S. Mariæ Maioris, S. Anastasiæ, & S. Petri visitabat, & Missas solemnes celebrabat. quidquid sit, cum Laudes pertineant ad diem potiùs, quàm ad noctem, & prima Missa sit noctis, non diei, congruè præscriptum est, ut ea canteretur ante Laudes, & post Hymnum, *Te Deum*, Gemma *d. cap. 117.* Dixi; Canteretur, contra eos, qui volunt posse dici Missam pri-

mam separatim ab officio, & alijs Missis, de nocte, in Oratorijs, & locis priuatis ex quadam deuotione, quæ mihi non probatur, cum ea dicatur in ordine ad Officium noctis inter Matutinum, & laudes cantandas. Vide in 1. Tom. quæ diximus de tribus Missis *par. 4. tit. 3. num. 3. 4. 6.*

§ Laudes sequuntur Missam primam de æterna generatione, quæ prius extitit ante omnem creaturam, quæ Deum laudare potuerit, Duran. *lib. 6. cap. 13.* & in prima Antiphona quasi choream ducimus, ijs verbis: *Quem vidistis Pastores, &c.* Duran. *ibidem*, quam Antiphonam non videtur nouisse Amalarius, qui *de Ord. Antiph. cap. 15.* incipit ab ea, *Genuit puerpera Regem.*

6 Prima summo mane dicta, cantatur altera Missa. Antiquiores aliqui ante Primam immèdiatè post Laudes cantabant secundam Missam, ex Gemma *lib. 3. cap. 11.* at S. Antoninus *3. par. Summ. tit. 13. cap. 6. §. 4.* cum Palud. *in 4. dist. 13. quest. 2. art. 2. concl. 2.* refert de generali consuetudine, Missam secundam ante Primam Horam Canonicam celebrari solitam; nisi eos explicemus cum Francol. *de temp. hor. can. 1. par. cap. 16. num. 6.* non loqui de ritu Ecclesiarum Urbis. Addit ibidem Francol. ideo Primam ante horam consuetam speciali lege recitari, ut Missa secunda in Aurora cantari queat. Neque enim debet vnumquam Missa cantari sine præparatione Chori ad illam per aliquam Horam Canonicam, ut *ibidem* auctor idem fuse probat, & exemplis confirmat. Neque dicas, sufficere Laudes ante Missam secundam; rùm quia non debent diuidi à Nocturnis, nisi quantum Missa prima occupat temporis; quod intercedit, cum sint vnica Hora, ut notat Nauar. *de Orat. cap. 3. num. 28.* tùm quia à Laudibus ad auroram, in qua secunda Missa cantatur, multum adhuc superest temporis, ut nequeat congruenter sequi secunda Missa. Post Tertiam Horam Missa tertia conuenit cantari, ut in Festis. Nihil est præterea in officio notandum, nisi quòd Antiphonæ in secundis Vesperis, *Tecum principium*, sunt priuilegia-